

“Les nostres elits no ens han transmès orgull per Catalunya”

Citeu l'escriptor irlandès Jonathan Swift, que va afirmar l'any 1726 que “les nacions pobres tenen gana, les nacions riques són orgulloses; l'orgull i la fam estaran sempre confrontats”, per qüestionar-vos si aquesta sentència, que Swift feia pensant en Irlanda i Anglaterra, és aplicable a Espanya i Catalunya. Com és Catalunya, al vostre entendre?

—Swift tenia clar que Irlanda era pobra i passava gana, i que Anglaterra era rica i orgullosa, i amb el seu orgull esclafava els irlandesos. I els catalans? Crec que no ens podem definir com una nació pobra. Hem passat gana en diversos períodes de la història, però som un país que s'ha situat en els millors corrents de l'economia europea. Catalunya va fer una revolució comercial en l'època medieval, va fer la revolució industrial a finals del XVIII, etc. Hem tingut una economia relativament bona des de ben aviat, però, en canvi, mai no hem tingut l'orgull. Hi ha dues lectures de l'orgull, la negativa, dels qui volen dominar el seu entorn, i la positiva, que és estar orgullosos de tu mateix, agradar-te. Clarament, ens ha faltat orgull.

—**I què ho fa?**

—Hem estat tantes vegades subjugats i dominats per uns adversaris que no sols han volgut explotar-nos econòmicament sinó desmoralitzar-nos. I encara hi som, en aquest punt. Una part de l'actitud castellana envers Catalunya té com a objectiu minar-nos la moral.

—**Espanya podria considerar-se una nació pobra, i en canvi s'ha fet forta amb l'orgull en sentit negatiu. És una excepció històrica?**

—Espanya ha viscut en una contradicció durant moltes èpoques, en les

Muriel Casals (Avinyó, 1945) és economista i presidenta d'Òmnium Cultural. Publica *La fam i l'orgull. Un país que s'ha aixecat* (Ara llibres), un assaig.

quals no ha tingut motius per a l'orgull, però, en canvi, ha tret un orgull de fons. I fixeu-vos que l'orgull tradicional espanyol està lligat a no treballar. En canvi, l'orgull que cal reivindicar és el de la feina ben feta, la de l'artesà, l'industrial, l'assalariat...

—**Dieu que a Catalunya li ha faltat una elit orgullosa del seu país. Us referiu a l'elit política, o també a l'elit empresarial?**

—Hi ha hagut molts moments en què semblava que la nostra burgesia fos apàtrida. Els nostres dirigents econòmics i polítics han estat tan preocupats per ajudar i col·laborar en el desenvolupament i la millora d'Espanya que massa sovint s'han oblidat de tenir cura de nosaltres mateixos, i per tant no ens han encomanat aquest orgull i admiració pel nostre país. Jo tinc una certa admiració pels països que tenen personatges als quals admiren. Catalunya en té ben pocs. Ara estem fent feina per recuperar personatges importants del nostre passat i present, però el cert és que som un poble que ens costa admirar, i l'admiració va lligada a l'orgull. El segle XX ha estat exactament així, i hem sacrificat moltes vegades la nostra projecció exterior per sumar-nos a l'èxit d'allò espanyol, pensant que

si ens hi sumàvem se'ns reconeixeria aquesta bondat i generositat; cosa que evidentment no ha passat.

—**Relacioneu aquest punt de vasallatge envers Madrid amb la situació prolongada d'espoliació fiscal que pateix Catalunya d'ençà de la Transició amb l'estat de les autonomies. I assegureu que els catalans hem estat passius davant d'aquesta espoliació. Pagar per no discutir.**

—Exactament. És el resultat d'una Catalunya amb uns personatges que ens agradava treballar molt, i ens permetíem el luxe de perdre una part dels fruits d'aquest treball a canvi de no discutir, de no enfrontar-nos a Madrid. És una actitud prou estrambòtica, tenir unes elits econòmiques que accepten de conviure amb qui els està posant pals a les rodes, i dir precisament que ens posaven pals a les rodes era molt mal vist durant molt de temps. Per això reivindico la figura de Ramon Trias Fargas, que ja advertia que se n'havia de parlar, perquè democràcia vol dir justícia econòmica. Però se'l feia callar, considerant-lo un maleducat.

—**Descriviu els tres models capitalistes dominants a Europa, el britànic (liberal), el francès (estatalista) i l'alemany (corporativista), però cap dels tres no acaba d'encaixar amb el tarannà de Catalunya. Hi pot haver un model capitalista català?**

—El gruix polític de Catalunya és progressista, entronca amb la socialdemocràcia i la democràcia cristiana, que vol dir redistribució de la renda. En aquest sentit, som progressistes.

També som molt partidaris del pacte social, tenim una llarga tradició de negociació entre patronals i sindicats amb el suport de la Generalitat, des del segle XIX hi ha exemples molt clars de pacte, i aquest tret és del model germànic. El model francès és molt estatalista, i no va tant amb la nostra tradició més anarquitzant. De fet, el model francès és socialista, sigui quin sigui el color de l'executiu, perquè la societat es refia sempre del seu estat i del sector públic. Catalunya és més liberal, en el sentit més noble i progressista del terme.

—**Aquesta Catalunya pot viure al marge de la UE i els seus valors si esdevé un estat propi, o només té sentit com a nació europea?**

JORDI PLAY

La presidenta d'Òmnium Cultural argumenta en el seu llibre per què Catalunya mai no ha estat una nació orgullosa, tot i no ser una nació pobre.

—Catalunya té sentit dins d'Europa, i Europa té sentit amb Catalunya dins. Jo sóc molt partidària del projecte de la Unió Europea, penso que encarna el desig de construir una pàtria europea. Però, és clar, també és cert que hi ha països que no formen part de la UE i, en canvi, són plenament europeus. Els noruecs no són menys europeus que els suecs; simplement, per circumstàncies diverses, no formen part de la UE. Fora de la UE hi ha vida, i vida europea. Ara bé, jo desitjo que Catalunya continuï formant part de les institucions de la Unió Europea. Aquest ha de ser l'objectiu primordial en aquest procés.

“El gruix polític de Catalunya és progressista, i és liberal en el sentit noble del terme”

—Expliqueu una altra particularitat de Catalunya: una persona pot fer molts anys que viu al país i no tenir necessitat de parlar català. Això seria inconcebible en uns altres països. Com s'ha de gestionar aquesta qüestió en el futur?

—Per a progressar en qualsevol país has de conèixer la llengua del país. És veritat que pots viure a Dinamarca parlant anglès, però al cap d'uns mesos, t'adonaràs que, si vols ser feliç a Dinamarca, has d'aprendre danès. I això, a nosaltres no ens ha passat, i té a veure amb el fet que hem tingut unes elits molt absentistes de la pròpia cultura. Hi ha situacions gairebé grotesques, com que la mestressa de casa s'adapti a la llengua de la seva minyona en comptes de fer-la participar de l'orgull de viure en un país que val molt la pena, i explicar-li que el millor que pot fer per sentir-se català és participar de la nostra cultura. Però el missatge que els hem donat és que no cal, i nosaltres renunciem a oferir el nostre país als qui han vingut. En aquest sentit, som poc generosos.

—Fins ara, la societat civil ha anat per davant dels polítics, i els ha arrossegat fins a les reivindicacions majoritàries de la ciutadania. En un estat propi, quin serà el paper d'aquesta societat civil?

—En el cas d'Òmnium, pensem que té sentit després de la independència, perquè hi ha tanta feina que encara hem de fer per viure plenament com a catalans, que no ho podem deixar a mans només de les institucions polítiques. Hem d'atraure la població immigrant cap a la catalanitat, i això s'ha de fer d'una forma molt curosa des de la societat civil. La funció de les entitats d'arrossegar els polítics cap a la voluntat del poble que representen ja ho hem aconseguit, i és un èxit històric tenir unes elits polítiques que accepten la responsabilitat de fer realitat l'anhel del poble català de ser un estat europeu. Probablement, la feina d'entitats de la societat civil serà més cultural i associativa que no pas política.

Gemma Aguilera